

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Лященко Віри Михайлівни
«Формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-
ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Актуальність дисертаційної роботи. Сьогодні у світі понад мільярд осіб має ту чи ту форму інвалідності, зокрема в Україні (за даними Держстату) мешкає понад 2,6 мільйонів, з них майже 164 тисячі дітей. У сучасних політичних, економічних соціально-психологічних умовах, спричинених повномасштабними воєнними діями, ця кількість щоденно зростає. Їх інтеграція в соціум передбачає впровадження інклюзивної освіти як комплексного процесу забезпечення рівного доступу до освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами через організацію навчання в закладах освіти на основі особистісно зорієнтованого підходу та забезпечення якісного корекційно-розвивального супроводу фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (логопедами, сурдопедагогами, олігофренопедагогами, тифлопедагогами, психологами, реабілітологами). Тому успішність інклюзії залежить від професійної компетентності цієї категорії педагогічних працівників та умінь взаємодіяти з дітьми, які мають особливі освітні потреби, їхніми батьками, педагогами закладів освіти та членами шкільної команди психолого-педагогічного супроводу.

На державному рівні про готовність фахівців до професійної діяльності в умовах освітньої інклюзії йдеться в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту»; Указі Президента України «Про «Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі»; Розпорядженнях і Постановах Кабінету Міністрів України «Про схвалення

Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року», «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» (ЗМІНИ до Положення про Інклюзивно-ресурсний центр), «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації є складовою частиною комплексної програми науково-дослідницької роботи кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Інноваційні технології в підготовці різних галузей» (ДР № 0120U104987), кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Науково-методичні засади підготовки педагогів до здійснення здоров'язбережувального, корекційно-реабілітаційного та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами» (ДР № 0120U103148), кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Науково-методичні засади підготовки педагогів до навчання і виховання осіб з особливостями психофізичного розвитку» (ДР № 0120U102677).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 2 від 28.02.2019 р.).

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

– уперше обґрунтовано теоретичні й методичні засади формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти; змодельовано систему формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти; оновлено зміст освітніх програм із курсів підвищення

кваліфікації фахівців інклюзивно-ресурсних центрів; поєднано традиційні та інноваційні форми й методи навчання цієї категорії педагогічних працівників;

– удосконалено зміст базових понять («компетентність», «професійна компетентність», «інклюзивно-ресурсний центр», «фахівець інклюзивно-ресурсного центру», «післядипломна освіта»); методику й діагностичний інструментарій формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів; зміст поняття «професійна компетентність фахівців інклюзивно-ресурсних центрів» як інтегральної характеристики, що ґрунтована на професійних знаннях, уміннях і навичках, а також особистісних якостях, необхідних для реалізації діагностичного, психолого-педагогічного, корекційно-розвивального, консультативного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, їхніх батьків і педагогів у закладах освіти; доведено, що професійна компетентність фахівців інклюзивно-ресурсних центрів виявляється в здатності до ефективної професійної комунікації та взаємодії з учасниками освітнього процесу, а також із членами команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;

– набули подальшого розвитку компоненти (мотиваційно-ціннісний, корекційно-педагогічний, діагностико-аналітичний), критерії (особистісний, практично-діяльнісний, моніторинговий), показники сформованості компонентів за критеріями (мотиваційно-ціннісний компонент: мотивація та інтерес до роботи з дітьми з ООП; пропаганда цінностей інклюзивної освіти під час проведення корекційно-розвиткової роботи; особистісні та професійно значущі якості для корекційно-розвивальної роботи з дітьми з ООП; корекційно-педагогічний компонент: наявність професійних знань із педагогіки, вікової та педагогічної психології, ІКТ; наявність професійних знань із корекційної педагогіки, її галузей, реабілітології, спецпсихології, нейрофізіології, медицини, лікувальної педагогіки; сформованість спеціальних умінь; діагностико-аналітичний компонент: діагностика й комплексне оцінювання розвитку дитини, провадження консультативної діяльності; ведення документації ІРЦ у межах професійної діяльності;

моніторинг динаміки розвитку дитини; рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів; науково-методичне забезпечення формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти.

Не викликає сумнівів **практична значущість дослідження**, яка полягає в тому, що науково обґрунтована й упроваджена в освітній процес закладів післядипломної педагогічної освіти структурно-функційна модель системи формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Зміст дисертації сприяє формуванню цілісного уявлення про підходи до формування проблеми, що досліджується. Матеріали дисертації свідчать про те, що авторка має великий досвід педагогічної роботи і темою займається багато років.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають меті та завданням роботи, достатні за обсягом та рівнем репрезентативності емпіричного матеріалу.

Характеристика основних положень роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 351 сторінці, із них основного тексту – 171 сторінка. Робота містить 13 таблиць, 9 рисунків, 5 додатків на 152 сторінках. У списку використаних джерел подано 239 найменувань, зокрема 15 – іноземними мовами.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, що корелює з темою та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт, предмет, комплекс використаних у роботі дослідницьких методів. Розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення і наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації уточнено суть понять «компетентність», «професійна компетентність», «інклюзивно-ресурсний центр», «фахівець інклюзивно-ресурсного центру», «післядипломна освіта» та авторське визначення категорії «професійна компетентність фахівців інклюзивно-ресурсних центрів».

У другому розділі представлено хід та результати педагогічного експерименту з упровадження розробленої структурно-функційної моделі системи формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти на етапі формувального експерименту. Позитивна динаміка показників контрольно-аналітичного етапу експерименту переконливо свідчать про ефективність моделі.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні результати дослідження викладено в наукових працях, зокрема: 4 статті у фахових виданнях категорії Б, 7 тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій (1 – у співавторстві), 1 методичному порадику для вихователів закладів дошкільної освіти.

Висновок: Дисертаційна робота «Формування професійної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах післядипломної освіти» є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконане здобувачкою з використанням доцільних методів наукового пошуку. Зміст розділів і підрозділів переконує в тому, що авторка досягла сформульованої мети дослідження й виконала зазначені у вступі завдання. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати досліджень, що мають наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, свідчать про особистий внесок здобувачки в педагогічну науку і практику. Зміст дисертації відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та вимогам до оформлення дисертацій, порядку присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення

дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) і постановою КМ України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови КМ України № 341 від 21.03.2022 року), а її авторка – Лященко Віра Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії PhD галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент

к.психол.н., доцент,

завідувач кафедри спеціальної педагогіки

ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Вікторія КОВАЛЕНКО

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: КОВАЛЕНКО ВІКТОРІЯ ЄВГЕНІВНА 3160014528;
Належність до Юридичної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 3160014528;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E5040000002BF21701FAD95804;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 16:39 07.09.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)